

У лютым споўнілася 90 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Фёдаравіча Мяснікова — віднага дзеяча Камуністычнай партыі, саратніка У. І. Леніна. З імем А. Ф. Мяснікова звязана шмат гераічных рэвалюцыйных падзей у Беларусі.

Аляксандр Фёдаравіч вельмі многа зрабіў для партыі, Савецкай дзяржавы, для народа. Нататкі кандыдата гістарычных навук Уладзіміра Якутава, якія мы прапануем чытачам, расказваюць аб адной з сустрэч А. Ф. Мяснікова з У. І. Леніным.

ЯНЫ УВАШЛІ ў ніжнюю ложку Вялікага тэатра, якая размешчана побач са сцэнаю. Тут звычайна збіраліся прэзідумы з'езду, мітынгаў і іншых шматлюдных форумаў, якія праводзіліся ў тых гадах, як правіла, у гэтым масіўным прыгожым будынку. Час быў вельмі позні. Пасля напружанага дня ўсе адчувалі сябе вельмі стомленымі. Больш за іншых — Ленін. Ён ужо выступіў сёння з прамовамі на ўрачыстым пасяджэнні Усерасійскага цэнтральнага і Маскоўскага саветаў прафесіянальных саюзаў у Калоннай зале Дома Саюзаў і тут, у Вялікім тэатры на VI Усерасійскім Надзвычайным з'ездзе Саветаў рабочых, сялянскіх, казацкіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў.

Бледнасць на твары Уладзіміра Ільіча гаварыла, што ён яшчэ не зусім направиўся пасля жніўнскага ўзрушэння. Такая цяжкая нагрузка для аслабленага хваробаю арганізма была, вядома, вельмі стамляльнай. Усе блізкія саратнікі і сябры Леніна сталіся засцерагчы яго ад лішніх хваляванняў і непакою. Але гэта не заўсёды ўдавалася, таму што складанасць абставін патрабавала самага кампетэнтнага аналізу і заключэння па таму ці іншаму пытанню. Патрабавала асабістага ўдзелу правадыра.

І Я. М. Свядлоў, і А. Ф. Мяснікоў добра ведалі пра гэта. Выконваючы самыя адказныя даручэнні партыі, яны стараліся ўскласці на свае плечы груз больш цяжкі і тым самым аблегчыць становішча сваіх старэйшых таварышаў і Уладзіміра Ільіча.

Калі сёння Ленін запрасіў іх на гутарку, яны і не меркавалі, пра што яна пойдзе. Аляксандр Фёдаравіч дапытліва паглядзеў на Свядлова. Але той толькі паціснуў

плячамі. Усе тры маўчалі. Ленін некалькі разоў прайшоў з аднаго канца ложы ў другі. Потым, нахіліўшы галаву набок і заклаўшы вялікія пальцы рук за проймы камізэлькі, спыніўся. Ён аб нечым засяроджана думаў.

— Як вы мяркуеце, таварышы, — нечакана спытаўся Уладзімір Ільіч, — ці ўсё мы зрабілі з тактычнага боку для таго, каб хутчэй выбраліся немцы па-добраму з нашай тэрыторыі? — Крыху намаў-

Заданне ПРАВАДЫРА

чаўшы, працягваў: — І які максімальны адрэзак часу зойме гэтая працэдура?

— Усё будзе залежаць ад шэрагу іншых, часам непрадбачаных намі акалічнасцей, пра якія вы, Уладзімір Ільіч, гаварылі сёння ў сваім дакладзе, — адказаў Свядлоў. Ён хацеў сказаць, відаць, нешта яшчэ, але прыступ моцнага кашлю абарваў яго.

— Ах, Якаў Міхайлавіч, Якаў Міхайлавіч, — паківаў галавою Ленін. — Не беражце вы сябе. Зноў застудзіліся. А колькі вас прасілі апрацаваць цяплей, але вы, упарты, усё сваё, усё сваё. Так нельга.

Свядлоў адклаў убок паперы і, уздыхнуўшы, пачаў зашпільваць сваю скураную куртку, лічачы размову на тэму пра яго здароўе закончанай. Такія людзі, аддаючыся поўнацю рэвалюцыі, на-

огул мала думалі пра сябе.

— Якаў Міхайлавіч! — звярнуўся Ленін зноў да Свядлова. — Мне здаецца, што Аляксандру Фёдаравічу неабходна тэрмінова выехаць у Смаленск. Там нам трэба праводзіць асабліва гнуткую палітыку і не дапусціць промаху.

Свядлоў, падтрымліваючы прапанову Леніна, дадаў:

— Таварыш Мяснікоў, які мае багаты вопыт работы на Заходнім фронце і ў краі, ведае сітуацыю, што склалася там зараз. Трэба толькі мець на ўвазе, што некаторая, самая рэакцыйная частка нямецкага афіцэрства мо-

Уладзімір ЯКУТАЎ

жа пайсці на любую подласць у адносінах да нас...

У ложу, запыхаўшыся, забег мужчына, відаць, супрацоўнік Саўнаркома. Не звяртаючы ўвагі на прысутных, ён перадаў Леніну тэлеграму. «Вельмі тэрміновая», — сказаў, быццам просячы прабачэння. Ленін паглыбіўся ў змест тэлеграмы, потым кіўком галавы паклікаў да сябе Свядлова. Яны аб нечым пачалі гаварыць. Па інтанацыі іх размовы і выразу твараў Мяснікоў зразумеў, што атрыманае паведамленне вельмі важнае. Пакуль Ленін і Свядлоў вялі гутарку, ён у думках вярнуўся ў залу VI з'езду Саветаў, да прамоў Уладзіміра Ільіча. Мяснікова радавала тая акалічнасць, што пераважная большасць дэлегатаў з'езду з'яўлялася камуністамі. Гэта было вялікае давер'е працоў-

ных мас. Нягледзячы на цяжкасць становішча ў краіне, дэлегаты з'езду аптымістычна глядзелі ў будучыню. Пытанні, якія разглядаліся з'ездам, таксама гаварылі, што Савецкая ўлада трымаецца цвёрда, а яе кіраўнікі далёка глядзяць уперад.

Глыбока аргументаваны даклад Леніна, не спрончваючы складанасцей, усяляў упэўненасць у рады партыі, яе сяброў і прыхільнікаў як у краіне, так і за рубяжом. За год свайго існавання Савецкая дзяржава паказала неверагодную жыццяздольнасць. Яна, навялічыўшы харчовыя рэсурсы, выратавала краіну ад немінучага голаду, арганізавала самую неабходную прамысловую вытворчасць для забеспячэння арміі і пралетарыяту, праўда, у сціплых памерах, прадметамі першай неабходнасці. Мяснікоў на ўласным вопыце ведаў, якія велізарныя намаганні давалася прыкласці партыі, каб дасягнуць гэтага. Кожны яе крок, кожнае мерапрыемства праводзілася ва ўмовах класавай барацьбы. Увесь контррэвалюцыйны лагер мабілізаваў свае сілы супраць пралетарскай рэвалюцыі. Савецкая краіна аказалася ў вогненным кальцы ўнутранай і міжнароднай рэакцыі. Маладая Чырвоная Армія адбівала адну варожую атаку за другой.

— Таварыш Мяснікоў! — адарваў яго ад думак голас Свядлова.

— Значыцца, Аляксандр Фёдаравіч, вырашана, — мякка паклаўшы сваю руку на плячо Мяснікова, сказаў Ленін. — У дарогу.

Затым Уладзімір Ільіч выклаў дэталёвы план дзеянняў, у якім адчуваўся вопытны і беражлівы гаспадар, які ведаў цану кожнай дробязі.

«Таварыш Ленін дае самыя падрабязныя, драбнейшыя парады, — успамінаў пазней А. Ф. Мяснікоў. — Прапануе быць напачатку, на варце, не раздражняць нямецкія войскі, прыняць захад, каб наша маёмасць не была разрабавана. Нават такія падрабязнасці, каб тэлеграфныя апараты і званы на

станцыях засталіся ў нашых руках. Гэта былі парады сапраўднага гаспадара, які вядатна разумеў, што малейшая неасцярожнасць і малейшая страта нашай маёмасці адаб'еца на арганізме разбуранай Савецкай Расіі».

...Час у вагоне цягнуўся марудна. Поезд рухаўся з хуткасцю чарапахі. Мяснікову часта даводзілася выходзіць на прыпынках і падганяць дзяжурных, каб адпраўлялі цягнік. Але і гэта дапамагала мала. Усе станцыйныя тупікі і запасныя пуці былі забіты эшалонамі. У адным месцы не хапала паровага заў, у другім — паліва, у трэцім — машыністаў, у чацвёртым — чога-небудзь яшчэ. І так бясконца. Знаёмая карціна. Яна да болю развярэдвала душу і выматвала нервы.

«Колькі яшчэ трэба нам зрабіць, каб наладзіць ніштаватую работу важнейшых галін народнай гаспадаркі і, у першую чаргу, чыгувачнага транспарту», — думаў Аляксандр Фёдаравіч. Ён падышоў да акна вагона. Начная лістападаўская цемра паглынула ўсё навакол. Толькі адзінокія агеньчыкі там-сям з'яўляліся на імгненне, і зноў панавала цемра. Мяснікоў прылёт на паліцу. Пад ціхі стук колаў ён хацеў заснуць. Але сон чамусьці не прыходзіў. Трывожныя думкі перарашкаджалі гэтаму. Адна падзея находзіла на другую, мяняліся людзі, даты, факты. Чамусьці ўспомнілася тэлеграма, пасланая Леніным у лютым Дрысенскаму Саўдэпу, калі немцы занялі горад. Уладзімір Ільіч патрабаваў тады не пакідаць ворагу нічога: што можна — вывозіць, а астатняе знішчаць.

«Цяпер абстаноўка рэзка змянілася ў карысць Савецкай дзяржавы, змянілася і тавытка правадыра. Усё лагічна», — падумаў Аляксандр Фёдаравіч. Гэтыя думкі крыху супакоілі яго. Уперадзе чакалі цяжкія этапы барацьбы за ажыццяўленне прадвызначэнняў правадыра рэвалюцыі.